

Nr 47.

Ankom till riksdagens kansli den 3 juni 1936 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående bidrag ur kyrkofonden till vissa församlingar för bestridande av kostnaderna för restaurering av kyrka och kapell.

I två likalydande, till lagutskott hänvisade motioner, nr 158 i första kammaren av herr *Petrus Nilsson* och nr 267 i andra kammaren av herr *Pehrsson* i Bramstorp, vilka motioner behandlats av första lagutskottet, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande bidrag ur kyrkofonden till församlingar, som äro i behov härav, för bestridande av kostnaderna för restaurering av kyrka och kapell.

I fråga om de skäl, som föranlett motionärernas hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse för desamma ej lämnas här nedan, hänvisa till motionerna.

I § 33 av kungörelsen den 26 november 1920 med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet stadgas, att kyrka, kapell, gravkor, begravningskapell, klockstapel, församlingshus eller till dylik byggnad hörande fristående fast minnesmärke eller särskild byggnad, såsom fristående torn, portal eller kyrkogårdsmur, icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd må användas till annat ändamål eller överlåtas. Sådan byggnad eller till densamma hörande inredning får ej heller i sin helhet eller delvis rivas, flyttas eller förändras eller bindande förberedelse till sådan åtgärd vidtagas, med mindre tillstånd därtill meddelats, i fråga om med nybyggnad jämförlig förändring av kyrka eller kapell, av Kungl. Maj:t och i övriga fall av byggnadsstyrelsen, efter samråd, där ärendets beskaffenhet därtill föranleder, med riksantikvariern. Uppstå mellan byggnadsstyrelsen och riksantikvariern olika meningar, skall dock frågans avgörande alltid hänskjutas till Kungl. Maj:t. Utan hinder av dessa stadganden må till vanligt underhållsarbete hänförlig eller brådskande reparationsåtgärd verkställas, men skall anmälan därom ofördröjligen göras hos byggnadsstyrelsen, där icke reparationsåtgärden är av obetydlig beskaffenhet.

I motionerna anföres bland annat:

Församlingarna kunde knappast utöva något större inflytande på restaureringsfrågornas avgörande, vartill komme att flertalet restaureringsförslag

utarbetades av någon av byggnadsstyrelsen anvisad arkitekt. På grund härav och jämväl med hänsyn till omvårdnaden av de antikvariska värdena bleve dessa restaureringar ganska dyrbara, och ofta stode kostnaderna ej i rimlig proportion till ifrågavarande byggnaders ändamål. Därest kyrkan saknade egna tillgångar, kunde de ekonomiska anspråken på församlingen bliva i hög grad betungande, särskilt då det gällde en mindre församling med ett ej alltför stort antal skattekronor. Då det ej låge inom församlingens fria val att avväga kostnaderna, bleve följdén antingen den nyss angivna eller ett uppskjutande av nödvändiga restaureringsarbeten till en oviss framtid. Det syntes därför vara med billighet och rättvisa mest överensstämmande, att bidrag av allmänna medel lämnades för ifrågavarande byggnadsarbeten åt i behov härav varande församlingar. Närmast till hands låge då, att kyrkofondens medel härtill anlätades.

Frågan om en utjämning kommunerna emellan av de nu ifrågavarande kostnaderna har varit föremål för behandling av den s. k. *skatteutjämningsberedningen* i dess i december 1932 avgivna principbetänkande med förslag till skatteutjämnande åtgärder genom överflyttning till staten eller till större kommunala utdebiteringsområden av kostnader för kommunala förvaltningsuppgifter (statens off. utredn. 1933: 4). I betänkandet anföres bl. a.:

Utgifterna för den statskyrkliga verksamhetens upphållande vore av utpräglad sådan natur, att statliga åtgärder för dessa kostnaders nedbringande inom de skattetyngda församlingarna ur principiell synpunkt måste anses befogade. I fråga om den del av kostnaderna, som avsåge *prästerskapets avlöning*, hade genom beslut vid 1932 års riksdag och kyrkomöte en avsevärd mellankommunal skatteutjämning inträtt. Det beräknades bliva möjligt att begränsa utdebiteringen för prästerskapets avlöning från tidigare högst 60 öre per skattekrona till omkring 30 öre per skattekrona.

Då utdebiteringarna för de kyrkliga angelägenheterna ofta uppginge till mångdubbelt högre belopp och i omkring 125 kommuner överstege tre kronor per skattekrona med ett utdebiteringsmaximum av nära 7 kronor per skattekrona (år 1929), under det att inom åtskilliga kommuner mindre än 50 öre utdebiterats, vore det tydligt, att *övriga utgifter för kyrkliga ändamål* — huvudsakligen för byggande och underhåll av kyrka och prästgård, tillhandahållande av begravningsplats och avlöande av kyrkobetjante — drabbade det kommunala underlaget så olika, att den vidtagna skatteutjämningsåtgärden, om också i och för sig betydelsefull, i relativt ringa grad komme att nedbringa de maximala skattesatserna. Härvid vore dock att märka, att dylika maxima ofta vore tillfälliga eller kortvariga och föreginges eller efterföljdes av år med mycket låga skattesatser. Anledningen vore naturligen den, att ombyggnad eller reparation av kyrka eller prästgård jämförelsevis sällan behövde ske och därför, när sådant förekomme, medförde en häftig stegring av utgifterna, därest behövliga medel ej anskaffades genom lån, vilka amorterades under en längre följd av år. Men även om skatteutjämnande åtgärder vore påkallade i anledning av de stundom mycket betungande kostnaderna, lärde åtgärderna ej lämpligen kunna inriktas på en allmän överflyttning av de kyrkliga bestyren eller kostnaderna härför på staten eller på stora lokala utdebiteringsenheter. De förhållanden, som av ålder bundit samman intressena kring församlingskyrkan, torde, jämte

ojämnheternas tillfälliga natur, få anses vara avgörande skäl mot en dylik utveckling.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 24 januari 1936 har tillsatts en kommitté, benämnd *kommunalskatteberedningen*, med uppdrag bland annat att ånyo upptaga till övervägande frågan om erforderliga jämkningar i den nuvarande fördelningen av samhällsuppgifterna mellan staten och kommuner av olika ordning.

Rörande kyrkofondens storlek kan nämnas, att dess tillgångar utgjorde:

vid utgången av budgetåret 1930/31	kr. 55 452 396: 70
» » » »	1931/32	» 56 893 133: 17
» » » »	1932/33	» 57 344 641: 53
» » » »	1933/34	» 56 518 910: 56
» » » »	1934/35	» 55 516 414: 06

Då motionärerna upptagit tanken på bidrag ur kyrkofonden till restaurering av kyrka och kapell, torde därmed närmast ha avsetts att åstadkomma en utjämning mellan församlingarna av de understundom mycket betungande kostnaderna i detta hänseende. Emellertid skulle en dylik uppgift för kyrkofonden strida mot de ändamål, för vilka fonden för närvarande är avsedd, liksom mot de uppgifter, som enligt utskottets förslag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 242 angående ändrade bestämmelser för biskoparnas avlöande m. m. skulle komma att åvila fonden. Någon ytterligare utvidgning av kyrkofondens ändamål anser sig utskottet icke kunna förorda. Frågan huruvida en utjämning mellan församlingarna av de nu ifrågavarande kostnaderna skulle kunna åstadkommas på annat sätt än genom anlåtande av kyrkofondens medel, har såsom ovan anförts varit föremål för behandling av skatteutjämningsberedningen, och det torde icke vara uteslutet, att samma spörsmål kommer under övervägande jämväl av den numera tillsatta kommunalskatteberedningen. Därvid torde också kunna beaktas de kulturhistoriska synpunkter som äro förbundna med restaurering av kyrkor och kapell.

Utskottet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 juni 1936.

På första lagutskottets vägnar:

S. LINNÉR.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerman*, Anderson i Hägelåkra*, Klefbeck, Velande*, Löfgren*, Norling, Henriksson och Verner Andersson;

från andra kammaren: herrar Linnér, Lindqvist* och Nilsson i Antnäs, fru Östlund samt herrar Olsson i Rimforsa*, Olsson i Mellerud*, Johansson i Bro och Johnsson i Kalmar.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.